

MULTÉS JELEN

ERDÉLYI HIRLAP.

Figyelmeztetés és előfizetési felszólítás. A folyó esztendő hanyatlásával, lapunk t. cz. pártfogót és olvasót a következő **1846**-dik évi előfizetésre tisztelettel figyelmeztetni bátorokodunk. — Öt éve már mióta e' lap, mely az alkotmányos conservatismus, 's így a' józan és mérsékelt haladás tolmácsa, — fennáll. Ez elvhez jövőendőben is változatlanul hívnek marad. Azon meggyőződés lesz szerkesztőség vezér-elve, hogy az alkotmány és törvények tiszteletben tartása a' javítások legbiztosabb feltétele, hogy e' haza státuszjoga szerint fejedelem és nemzet elválhatatlan eszmék lévén, az ország virágzása 's alkotmányos élte kifejlődése a' kormányval egyetértve munkálás, valamint másfelől az abban lakó három nemzetnek rokon érzéssel egy célra kezeltfogása által eszközölhető, átaljában, hogy Erdély csak ilyen úton haladás által — haladhat a' czélszerű reformok pályáján. A' mellett „**Mult és Jelen**“ czimjének, mint politikai és historiai lap, megfelelni kíván, 's mikor alkalom és szükség leend, a' jelent multtal mindég egybekapcsolja, különösen újságmagyarázó cikkek- és jegyzésekkel. **Tárczájában** a' hasznost és gyönyörűségest pártositni, a' „**Hon és Külföldben**“ e' kettőt alaposan ismertetni igyekezik. A' haza állapotja és belső élete hív előterjesztésre főgond lesz fordítva, 's jelesen, hogy lapunk, az „erdélyi hírlap“ nevezetét is a' szó teljes értelmében megérdemelve, egyik fő-törekvésünk leend, mint szintén abban a' bekövetkező országgyűléséről lehető legpontosabb és hivebb közléseket adni; 's végre mi a' külföldi tudósításokat illeti, különös figyelemmel leszünk ezeknek is czélszerű megválasztására és kidolgozására, az érdekes új híreknek a' lehető leggyorsabban közlésére 's kivált politikai vezérezikkekben a' magasabb politikai eszmék fejtegetésére. — Mindezek, reméljük, oly érdekesé teendik azt, mi által a' pallérozott olvasó közönség pártfogására érdemelen nem leend. Annak belbecsét folyvást emelni szerkesztőség lankadatlan buzgósággal leend. T. cz. levelezőinknek mint ez évben is a' lap iránt bizonyított hazafi szíves részvételket, annak általok sok érdekes közlésekkel gyámolítását hálás érzéssel köszönjük, úgy legyen szabad e' szíves jószágukhoz a' jövő évben is számot tartani. — Egyébiránt hazánk átalakulási jelen időszakában, — midőn a' szükséges javítások és haladás eszméinek felébredése, 's e' dicséretes célra törekvés mellett sok bal vélekedések, túlságra kicsapongások, mint szintén zabolátlanságra vezető, visszaélésekre útát nyitó elvek is áradtak-el, midőn a' legszentebb igazságok, önzés vagy értetlenség következtétől, vissza és elferdített alakban kártékony hatással vannak, — ilyen surlódással teljes időben, meny nyiben legyen oly irányu lap, mint „**Mult és Jelen**“ szükséges, mely, az emberiség nagy tanítómestere, a' historia oktatásaira hivatkozik, az időt értő és megfontolt haladást vallja az alkotmányos élet alapelvének, 's így a' nagy czélt, az ország boldogságát, csak a' fejedelem iránti tántoríthatatlan hűségnek, a' hazaszeretetnek és törvényes engedelmességnek hódolás által hiszi elérhetőnek — arról az ítélet a' t. cz. olvasó-közönséget illeti. — Tisztelettel kérjük lapunk t. cz. pártolót, méltóztassanak rendelkezéseiket jókor és mentől előbb megtenni, hogy mindennek teljes-számu példányokkal szolgálhassunk. — Lapunk a' jövő évben fumei 's nagyobb és szebb velin-papíron 's tömöttebb alakban jelenik-meg, az előfizetés feljebb-emelése nélkül. „Mult és Jelen“ melléklete leend, de attól egészen különválva 's hirdetések és mindennemű jelentések közlésére szolgál a' **Kolozsvári Hétlap**, hetenként félíven, mely itt e' városon minden szombaton külön is szétosztatik 20 ezüst kr. félívi díjért. — E' szerint „**Mult és Jelen**“ mellék-lapjaival hetenként ötödfélíven jelenik-meg. Előfizetési ára félívre **6 hat rft ezüstben**. Előfizetni lehet minden cs. k. posta-hivatalnál, vagy biztos alkalomtól a' pénz szerkesztőséghez (Belsőfarkasutzában 57 sz. alatt) beküldeni. Ki nyolcz előfizetőt szerezni szíves leend, annak egy példánnyal kedveskedünk. — Bécsben csak a' cs. k. főpostahivatalnál lehet előfizetni. Szerkesztőség.

ERDÉLY ÉS MAGYARORSZÁG.

Kinevezések. Erdélyi kir. kormányzó gr. Teleki József úr ö exczja Bécsből octob. 29-n költ elnöki leiratában, a' kir. kormányzékai diurnisták közt, a' közelebbiről történt előléptetések által megürült öt helyre id. Szilágyi Sámuel, Rácz Károly, Simó Ferencz, Nemessányi Károly és Haupt József kormányzékai tiszteletbeli irnokokat méltóztatott kinevezni.

Ö cs. és apost. kir. Felsége oct. 28-n költ legfennsőbb határozata által, érdemes hazánkfiát Rosenfeld Lajost, kormányiszéki tanácsost a' cs. kir. közönséges udv. kamaránál, ugyan ott valóságos udvari tanácsossá klmesen kinevezni méltóztatta oly móddal, hogy a' cs. kir. státus-conferentzia melletti szolgálatját tovább is folytassa.

Ö cs. és apost. kir. Felsége Magyarországon a' kir. ügyek igazgatójává E ö t v ö s J ó z s e f eddigi aligazgatót kegyelmesen ki nevezni méltóztatta.

Megtisztelés. Ö cs. és apost. kir. Felsége Kubinyi Ágostont a' nemzeti muzeum igazgatóját, királyi tanácsosi czimmel felruházni klnesen méltóztatta.

Egyházi közgyűlés. (Folytatás.)

4) A 16-k vezető szám alatti azon megjegyzésre nézve, miszerint úgy vélekedik, hogy az évenként egyszer tartandónak határozott népes gyűlés idejéül az egyházi főtanács által kijelölt augusztus 25-ke helyett octob. 1-ső napja alkalmasabb lenne, 's következőleg e-

zen időpont elfogadtatását kéri, — kijelenteni végeztetett, miképp nem fejtven-fel indokait a' közzsínat, melyeknél fogva az időpont megváltoztatását kéri, — az egyházi főtanács, a' kitűzött augusztus 25-ki időszaknak, melynek megállapításában, minden előtte ismeretes szempontokat figyelem alá vett, megváltoztatását helyesnek nem találta; azonban alkalma marad-fenn a' közzsínatnak arra, hogy a' fennforgó tárgyban lehető kérését általa fontosoknak találandó okai felfejtése mellett ismételhesse, — tudatván azt, hogy ha a' közzsínat alkalmasabb időszakaszt fog olyant találni, mely a' tanítás folyamával mentől kevesebbé ütközzék-egybe, az egyházi főtanács illő tekintettel fog lenni helyesnek találandó kívánatára. — 5) A' 15-k vezető szám alatt, a' synodusi csurának mikénti módosítását illető észrevételeit, és az iránti kérését, hogy a' fennforgó tárgybeli intézkedésből azon megszorítás, hogy a' papságra szándékozón ifjaknak az ekléziába kilépésre engedelem ne adassék, míg a' zsinati szorosabb megvizsgáltatást ki nem állják, hagyassék-ki az egyházi főtanács elfogadta 's ezen tárggyal egybefüggőleg az ezen és az 57-dik vezető szám alatt az anyaekléziák apasztása iránt tett intézvényét helyesli, melyekhez képest kölcsönös megállapodás után, a' papságra lépő ifjak mikénti megvizsgáltatása iránti intézkedés a' következőkben határoztatott-meg: — a) Az iskolabani szoros megvizsgáltatása a' papságra lépő ifjunak legyen szigorú és lehető nagy közönségességgel, melyben ne csak az illető főiskolák tanári kara

jelenjék-meg, hanem a' gondnokok is, és a' papi rendből a' nagy-enyedi főiskolában a' főtiszteletű püspök úr ott, és a' más iskoláknál a' közelebb fekvő egyházkerületek esperesei, jegyzői és a' helybeli papok, és az ily megvizsgáltságoknak bizonyos idő szabadság, melyben több elkészült ifjak álljanak egyszer elő, és számokhoz képeest rövidebb, vagy hosszabb ideig vizgáltassanak illő képzettségök szoros kiismerhetőségök tekintetéből, csak rendkívüli esetekben lehetvén a' kiszabott időn kívül a' megvizsgáltatásra előállani. — b) A' közzsinati megvizsgáltatáson az egyházkerületek részéről kinevezett vizsgálók kötelesek legyenek a' vizsgálatok folyama alatt jelen lenni, — ezeken kívül a' közzsinat kebléből egy vagy két tag mind a' papi hitatalszkodókból, mind az egyházi főtanácsbíztosokból, minden délelőtre és délutánra neveztesse-nek ki, kik minden ülésben tegyenek jelentést a' vizsgálat mikénti folyamáról, hogyha e' tekintetben valamit rendelkezni kell, a' közzsinat maga rendelkezessék, és ezen vizsgálat folyama alatt a' felszentelendő papok, valamelyik délelőtti vagy délutáni órákon, az új szövetségű részből bibliai magyarázatot tartsanak, öszvekötvén azt a' régiségekből megkérdeztetéssel. Továbbá a' vizsgáló elnök és a' több vizsgálók jelen létében valamely szobában a' felszentelendő ifjakkal tartassék homiletikai gyakorlatiratás, mely gyakorlatiratások számba vétetvén, azok szavaltassanak-el a' vizsgáló elnök előtt, ha idő leend arra, a' zsinati köz megvizsgáltatás előtt a' partialisi censura azon egyházkerület kebléből.

leben, melyben a' papságra lépő ifju hivatást nyert, szintűgy megtartatván illő renddel pontossággal értelmes vizsgálók előtt a' templomban egész innepélyességgel. Mely intézvény, tudás és maguk alkalmaztatása, úgy az illető ifjak értesítése 's utasítása végett, valamint mindenik főiskola és egyházkerület előjáróságának, úgy a' közzsinatnak körlevél által megíratni határozatott. — 6) A' 20-k szám alatt tett nyilatkozata nyomán, miszerint kijelenti, hogy a' Tilsch János által ajánlott szép-irati példányok megvásárlására semmi módot nem látott, hanem az elemi iskolákat, az egyházkerületi jegyzők és esperesek által a' példányok megvásárlására figyelmeztetni fogja. Tilsch János ezen körülményről az idei apr. 3-karóli kérelme következtében válasz által értesítettni végeztetett. — 7) A' 35 k szám alatti határozata, miszerint a' sepsi egyházkerület kérésére, az iskolamestereket a' hosszas gyakorlat ellenére szózatolási joggal fel nem ruhazza, — az egyházi főtanács által helyeseltetett. — 8) A' 21-k szám alatti nyilatkozatára a' közzsinatnak, miszerint kijelentette, hogy nem kezeshetvén, az új énekes könyveknek a' Tilsch János által ajánlott 2000 példányainak a' kötetlen 24, kötve pedig 36 ezüst krajczárra szállított árban elkelheteséről, az ez iránti ajánlatot csak tudásul vette, — a' kolozsvári főiskola előjáróságának, e' tárgyban idei aprilis 12-ről az egyházi főtanácshoz tett jelentése következtében, nevezett Tilsch Jánossal tudatás végett megíratni határozatott. — 9) A' 70-k szám alatti határozatára, miszerint az orbai egyházvidék előterjesztése nyomán, a' palástdíjnak és oszporának ezüst pénzbeni fizetése kieszközlését kérte, és a' professoroknak egy jobb 's czélszerűbb módali választását, az egyházi főtanács figyelmébe ajánlotta, — visszairatni végeztetett, hogy mindkét tárgyra nézve illetőleg a' kérelem, illetőleg pedig az ajánlat mennyiben helyességét felfejtő indokok az utolsóra nézve, jelesen az indítványozott czélszerűbb módot kimerítő javallat hiányozván, ezen hiányoknak kipótoltatása előtt az egyházi főtanács, érdemleges tárgyalás alá felvenni nem kívánja. — 10) A' 71-k szám alatt kijelentett azon kérését illetőleg, hogy addig is, míg az egyházi főtanács organisatioja megtörténék, adassék az egyházi főtanácsi gyűlésben megjelenő minden papnak, nemcsak tanácskozási, hanem szózatolási jog, és ezzel egybefüggőleg a' maros-széki egyházkerület részletes zsinatának ideijseptemb. 16-áról költ feliratára nézve, melyben aziránti kérelmét terjesztifel előadott okainál fogva, hogy az egyházi főtanács addig is míg magát czélszerűbben 's az idő kívánatival egybehangzóbban organisálni módja lenne, az 1713-ban létesült állaspontra térjen-vissza. Az illetőknek visszairatni határozatott, hogy az organisatio kérdésébe, a' felséges udvarnál függőben lévén, az egyházi főtanács nem kíván ereszkedni; kérelmek pedig nem teljesíthetők. — E' fennebbi határozatokról mind a' közzsinat, mind az illetők, tudás és maguk alkalmaztatása végett értesítettni végeztettek. — A' szászvárosi gymnasium építésére tett vének elintézésére kinevezett biztosság tudósítást tesz, a' tavalyi octob. 1-ső napjáról költ egyházi főtanácsi intézvényben meghagyattak nyomán, megbízatása mikénti eljárásáról, 's előadott okainál fogva nyilvánítja azonjavallatát, hogy az iskolahely elhatározása halasztatnék-el még egynehány évig, míg e' célra egészen alkalmas eladó telek fog találtatni, fellszólíttatván a' gymnasium előjárósága arra, hogy azalatt egy alkalmas teleknek keresésében munkás legyen, addig is javíttassék-ki a' mostani iskolaház annyira, hogy még egynehány évig lakható lehessen; úgy mindazonáltal, hogy igen nagy pénzösszeget a' kiigazításokra ne fordíttassék, nehogy azáltal az

iskolaház építésére szánt tőke tetemes csontulást szenvedjen, és így pénzhijány miatt az iskolaépítés, vagy alkalmas telek szerzése késő időre vetessék. Tétessék továbbra az iskolai előjáróság arra is figyelmeztetése, hogy a' kiigazítandó iskolai lakokban csak annyi szamu ifjuságnak adassék hely lakásul, mennyi ott mind egészség, mind tanulhatás és erkölcsiség tekintetében illendően megférhet, a' többiek a' városban lakásra utasíttatván. — A' biztosság tudósításában felfejtett okokból elfogadja az egyházi főtanács a' biztosság javallatát; ugyanazért annak nyomán szükséges intézvény és utasítás a' gymnasium előjáróságához, tudás és maga alkalmaztatása 's teljesítés végett megíratni határozatott; a' költségtervet előre felküldvén és kijelentvén, hogy az iskolát az egyházi főtanács a' státus intézetének tekinti és a' több főiskolák 's gymnasiumokra gyakorolt hatással és felügyelési joggal kormányozza. — A' szászvárosi gymnasium előjárósága, az egyházi főtanács felszólítása következtében, megteszi aziránti tudósítást, hogy mik azon tantárgyak, melyeket ottan a' felsőbb osztálybelieknek tanítani kell, és elosorolja, hogy mind a' rendes tanár, mind pedig a' helyettes tanító Pap István micsoda tudományokat és micsoda renddel fognak tanítani. Ezen tárgyat az előjáróságnak előbbi feliratával egybefüggésbe véve, melyben az jelentetett, hogy Pap István egy második tanári szék terhei elvállalására az előjáróság felszólítása következtében ajánlkozott: ezen ágat illetőleg nevezett Pap Istvánnak, nemes ajánlatáért illő méltánylat nyilvánított, 's egyszersmind a' tanítási hatás kellő sikeresítése és az iskolai fenntartása szempontjából a' gymnasium dolgainak igazgatásában a' rendes tanárral hogy hasonló hatással birjon, meghatározatott. A' mennyiben pedig a' kérdés alatti felirat a' tanítványok sorozatát tartalmazza, a' nagy-nyedi főiskola előjáróságával, lehető észrevételei megtétele végett közöltetni végeztetett. — Báró Kemény Dénezs, általa előadott azon indokból, hogy körülményei, különösen lakása helye, a' szebeni egyházkerületi főgondnokságnak kellőleg folytatását lehetetlenné teszi, ezen hivataláról lemond. E' lemondást az egyházi főtanács elfogadván, nevezett báró Kemény Dénezsnek illő méltánylatát és elismerését nyilvánítja, hogy érdekelt hivatalát az egyház javára, kívánt sikerrel és kitartó buzgalommal folytatta. Továbbá, a' szebeni egyházkerület előjáróságának megíratni végeztetett, hogy ezen lemondás által a' főgondnoki állomás ürességbe jöven, annak betöltése végett az 1827-beli szabály értelmében alkalmasoknak ismert egyének felajánlása által javaslatát minelőbb tegye-meg. — Előterjesztetett, hogy az evang. ref. egyházi állomány közönséges főgondnokai részint és nagyobbára terhes hivatalokkal vannak elfoglalva, részint az egyházi főtanács gyűlése tartása helyétől távol vannak, 's tartani lehetne, hogy ezen ok miatt, az egyházi igazítási ügyek könnyen megeshetők akadályt szenvednének; ugyanazért ezen szempontból és ezen nehézség eltávolítása tekintetéből a' közönséges főgondnokok számát szükséges lenne két személylyel szaporítani. Ezen előterjesztés helyeseltetvén, az előadott indokokból két közönséges főgondnokok választása meghatározatott. (Vége következik).

Katonai innepély. (Bővebb tudósítás.) Kézdivásárhely, octob. 19-n. Meleg kebellet innepelők fél év előtt dicsőségesen uralkodó kegyelmes Fejedelmünk születése napját, 's ma ismét diszinnepélynek valánk szemlélői. Tegnapi érkezett a' mls főhadivezérsegen parancsa, melyben tudatá, hogy dicsőségesen uralkodó Fejedelmünk, ezredes mélt. Szentpáli István úrnak 50 évi kijelentlen hivszolgálatá után lett nyugalomrabocsásával, addig alezredes mélt. Dobay Károly urat,

ennek helyébe alezredessé addigi őrnagy mélt. Jüngling János urat, 's annak helyébe őrnaggyá százados Balázs Konrád urat méltóztatott kegyelmesen kinevezni. A' közőhajtás teljesült. A' nap borútlan tiszta volt. Taraczkok dörgései ébreszték korán az alvót. Fegyverek ropogásai kísérek forró hálnak- 's imáinkat. Ezredes mélt. Szentpáli István úr Nagyszebenből ez nap csak délután érkezvén-meg: az innepélyhez alkalmazott nagyszerű ebéd mélt. Dobay Károly úrnál adatott. Örömtől dagadt kebellet sietének már ma délelőtt 9 órakor az ezred itt helyben lévő tisztjei, diszruháikat felöltve, előbb alezredes mélt. Jüngling János úrnál tisztelkedni, kit később a' mélt. ezredes úrhoz követének, ez utóbbit új helyzetében idvezlendők. Rövid, de dús tartalmu szónoklattal, 's örömkönnnyekkel fogadta mélt. Dobay Károly úr a' tisztelkedőket, kiknek vidor arcvonásain öröm 's elégtűtség látszott. Tisztelkedés 's azt követett ebéd után, a' ns második székelgy gyalog ezred tisztikara elhatároza az estvét a' mélt. új ezredes úrnál töltetni. Az est borult volt és szeles, 's esső zuhogott ugyan; de az a' közörömet nem vala képpes gátlani. Taraczklovés adott jelt az estinnepély kezdésére, melynek pompáját azt követett vilámlás 's mennydörgés ropogása és sűrű éljenzés is emelé. Mondhatatlan örömréztet ragad-el keblemet a' felbők és taraczkok dörgése, az ezredi zenészkar és szünteleni hármass éljenkiáltások alatt, egy az ezredesi lak udvarán felállított meglepő szép tűzvilágítás első megpillantására, 's meggyőződém, hogy a' közszeretet leszzebb babér, mit halandó földi életben nyerhet. A' mélt. ezredes úr, ki ez esti világításról semmit sem tud, kellemesen meg volt lepve, 's az ott rögtön megjelent katonai nemes tisztikart barátiilag kéré, őt az ezredesi lak disztermébe követni, hol ritka erényű két leányai, édes atyjokat egy előlépti hadi-induló kitűnő ügyességgel zongoráni eljátszásával lépék-meg. Fél órai élénk teremti társalgás után a' mélt. ezredesné, gazdagon 's izletesen ellátott asztal mellé kéré vendégeit. Itt felséges fejedelmünk, az ezredes úr, a' 2-dik székelgy gyalog ezred tisztikara 's a' székelgy nép jólétökért poharak üritettek. Az est több része tánczvigalommal tölt 's a' tisztelgők 10 óra tájban oszlottak-el azon egyesített óhajattal: éljen a' 2-k székelgy gyalog ezred ezredese! A' város este világitva volt, 's a' nép örömet sűrű éljenzés 's hangászat jelel mindenfelé. Tartsa-meg Isten a' derék honfiakat 's engedje teljesülni a' nemes székelgy nemzetnek bennök vetett reményeit!

Hunyad megyei hírek. Julius hónapjában említettük a' nyári mostoha időjárást, sok jégessőt, vizáradásokat, mely miatt az idei termésnek rosszszul kiütésétől előre-tartottunk, 's nem ok nélkül, mert a' búza nagyobbára a' jég által elverettetve 's azon kívül is felette léhas lévén, kalangyája alig ereszt egy vékát, ugyannyira, hogy sokan cséplőket sem kaphatnak gabonáik kicséplésére, mivel egész héti cséplés után alig kap bérébe egy vékát, a' miért pénzen kénytelenítették napjára egy forintot fizetve fogadni cséplőket. Török-búza ellenben bővebben termett, szilva is sok; de kevés pálinkát ereszt. A' szőlőnek is, hol a' jég el nem verte, a' sok essőzés miatt tökéletességre nem jutott érése, miért bora fanyar 's oly keveset ereszt, hogy ott, hol tavaly 30 veder, most 10 veder lett. Szénája annak, ki kaszálásával nem sietett 's idejét a' kaszálás- és felgyűtésnek eltálatá, sok eső jelt. Mindezek miatt a' tiszta-búzának vékája 2 f. 30 kr, elegyesnek 2 f. a' rozsnak 1 f. 30 's 40 kr. török-búza 20, 22 garas, a' zab 40, 50 kr.; az új bornak vedrét 25 garason tartják. Időjárásunk most is mostoha, többnyire essős vagy nagyon ködös, mi miatt az egész nyáron uralkodott nyakas

harmad- 's negyednapos váltó. lázak most sem szűnnek.

Károlyfejérvári közlemények.

Oct. 26-n. A' ki közelebből ismer, 's egyenes lelkűleg nyomja ítéletét tetteimre, igazolni fogja azt, hogy hizelegni sem tettel, sem szóval nem tudok; ez csak annak tulajdona, ki azért nyivog, hogy egy kis szalon-nabórral kent kenyér-héjat, vagy szopni való csontot nyerhessen. A' ki keblébe szemrehányás nélkül nézhet-bé, ki a' jelent, mint a' változékonyságnak legközelebbi szomszédját úgy nézi, ki a' jövendőben nem másképp, hanem mint csalóka reményben bíz: annak hízélgésre nincs szüksége. Mire való is ez? hisz a' föld tekéjén még egy politikus sem tudta kimutatni, hogy azáltal valódi becs érdemében valaki magasabb lépcsőt kapott volna; a' jó szív, jámbor lélek és szelíd indulat a' nélkül is önbecsében áll. Azért őszintén nyilvánítom, hogy a' „Mult és Jelen“ hírlap hasábjain én részéről több oldalról meglepedést találtam, melynek elvei és iránya hazánk viszonyainak leginkább megfelelő; ennél fogva határoztam-el magamban, a' városunkat illetőket ezen lapban közleni. — Régő a' mi sem közöltetett városunkat illető tárgyakról, holott voltak és vannak jelenleg is, ha nem is követni valók, legalább időtöltéstől ismeretség okáért olvasni nem ártalmas. Bárha igazmondásomért a' fején sokszor börtört; azért még is előre megvalloim, kár hogy azok mind, mint fejéren a' fekete, úgy állanak; honnan gyász színekkel oly érzékenyítőleg verik-visz-sza sugaraikat, hogy a' történetekbeni elandalodásból kieszmélkedve, sokan így kiáltottak-fel: Hatalmas Isten! hát a' te boldogító gondviselésed, a' Károlyfejérvár feletti éghajlatról örökre elenyészett? — Volt idő, bár soha se lett volna! mikor buzgó, forró hev lepte-meg a' keblét boldogító siker fejében oly tárgyaknak részletes felfogására, melyek a' szegény nyomorult városnak bajosan helyrehozható vesztesével, törvényesített diadalomul mintegy 25,000 rénes forinttal koronáztatták fejöket, 's ma is legelik és hizlalják magukat isteni gondviseléstől tán elhagyott egyetlen egy volt jövedelmes rétjén, melyet a' rongyos tanácsház megváltásával elégtétel következtében elvesztett. Volt idő, 's elmúlt az a' szép aranyidő 's bár ne is lett volna, a' mikor hivatal után vágyó önkényű viselkedés, fontos, ért ítélettel, csallhatatlan tapasztalással, méjj belátással bíró tisztos öregek örökösök a' törvények felett nem tetszván, azokat fővel, lábbal, össze-visz-sza lehányva, újak állottak-elő, ezeknek leszállításukkal városunkon a' bélyeg mégis fennmaradt, 's tán fenn is fog bizonyos ideig maradni. Ezek után még volt idő, midőn városunk széptérü, undorodásig sáros piacára rongyos színből valamint most kinéző város vendégfogadója felépítéséért kiáltozván, sérelme hevesen fel is fogadtatott, 's hogy formátlansága dívatosabb építményi ízet szerint annál jelesebb dísz nyerhessen, szebbnél szebb, újnál újabb költséges mérnöki tervek készítették, a' negyedik, mely szerinti felépítése 24000 pengő forinton feljül lesz vala megkívántató, legszebb volt. De itt is furesán ütötte-ki a' dolog magát; mert a' gyönyörű szép mérnöki tervbe belé andalodottakat, csak is egy udvari rendelet eleveníthető-fel ezen értesítéssel: kelmeknek nincs pénzök! tehát az építéssel hagyjanak-fel. — A' napokban, midőn rendre néztem azokat, hogy mi ötle eszembe, megbocsásson kedves olvasó, azt ezáltal nem közölhetem, mert aztán a' kimeríthetetlen tanács kincstárból egyszerre diszépítményt kapok. — Kérvéssel közelebb, — volt idő, mikor sok jóérzésű polgárokat meglepven azon szemérmes érzélem, hogy a' városnak tűzvész által használhatatlanná vált tanácskozó háza bús-árván áll; 's mivel a' majorsági penztár jövedelméből felépíthetése-

hez még remény sem volt; öszvehangzó egyetértéssel, az egész városi polgárok nagy részbeni jogaiknak megrovására idves áldozatot gondoltak, és tisztán az építhetési célra hat évekre a' pálinkának haszonbérbei adhatását a' Felségétől megengedtetni könyörögték, melyet kegyelmesen meg is nyertek, remélve, hogy disztelenül a' város sanyaru szegénységének czégérül álló tanácsházát felépítendik. De itt is tettelesen kevés sikerrel fizetett a' szép czél. A' hat évek elteltének, a' haszonbér után járuló 18,000 váltórforint atyailag előre gondoskodó felsőbb rendeletnél fogva, a' majorság penztárában mennyi részben áll készen nem tudhatni, azonban annyi igaz, hogy a' tanácsháznak tervszerinti felépítését őszelő közepén, jóérzésű 's arra igen alkalmas esküdt polgár N. I. áresökkenés útján 17,500 váltórforintért kivévén, most a' mint hallszik, gondban vagy, hogy e' kötelezésről, melyet még a' lá sem irt, lemondjon. E' szerint ki tudja, hogy a' polgárságnak szép áldozata után is, a' kibérlett másfél ölös szélességű szobában nyomorultul, a' tekintetes tanács még hány évekig fogja gyűléseit tartani? melyben bajos elmenni egymás mellett physikai surlódás nélkül; már pedig az undorító ingerült indulat ily esetben könnyen bajt szerezhet: ezt kikerülni legszebb okosság. Az igaz, hogy míg az önkényű gőg előbb meggy puffadtságára, addig nem minden szereti riktájában állani. — Ugy van kedves jószívű olvasó, a' sok volt idő alatt elég féle történt minden jó siker nélkül; hogy pedig most mik történnek és vannak napirenden, azokat más alkalommal közlendem. — Még valamit, úgy is „varietas delectat.“ Szent Mihály napi vásárunk türe-tőleg esett-meg; a' szarvasmarhának bárha jó ára volt, próbavétel után a' marha-húsnak fontja 9 krajczárról 7 1/2 krajczárra szállott, a' várban helyt 10 kr. A' mészárosok két fő-öknek tulajdonítják ez alkalommal, a' húsnak leszállását: első, hogy a' faggyú három hónap; második hogy a' marhák bőrei jó drágán még későbbi várakozásra nem pedig készpénzen adattak-el; az igaz, hogy várakozás mellett mindég jobb áron lehet eladni akármit, mint készpénzen. Igen, de az ily esetben mások kárára való hitelezés az igazság törvényével nem párosulhat. — A' nagy-enyedi országos vásárra, új próbavételre biztosokat kértek; de ebben is vesztek, 's gondolni sem lehet, hogy miért, az iróért, nem rendelt a' a' tanács biztosokat. — Drága gyöngy igazság! hát te csak annak adod meg magadat, ki a' te tolmácsodnak utalásig csapodároskodik? a' téged imádót utalod? — ennye no! felejtve magamat, hegyes örru tollam szinte oly tárgyra ereszkedék, milyeneket kedves olvasóval más úttal akarok közleni. — Mivel a' vásárhoz tartozik, megemlítem: szép volt a' híres tordai pecsenyesítő aszszonyokat látni, kik a' vásárnapja előtt két nappal szoktak előbb eljönni. Ezek vásárnapjaig a' mészárosoktól lévén kötelesek sütni való sertéshúst venni, most mivel nem vehettek, hol jobb hol bal markaikba vetve pofájokat, sok üngetések között, úgy jártak alá 's fel a' vásárbán, mint a' fájdalmas fogu emberek szoktak járni szobajokban. Az igaz, hogy ezelőtt válogathattak, kövérebbet vehettek; de most mi városiak is csak olyant veszünk, milyent a' rendszeres árul, sőt többnyire nem is kapunk akár milyen hibásan mérk, azért, mert a' mészáros czéh ez előtt több hetekkel meghatározta, a' közönség eddigi könnyebbségének megszorításával, hogy ne minden mészáros árulhasson közülök sertéshúst akkor midőn tetszik, hanem ezt is, mint a' marhahúst, rendszerre árulják. — Mely határozat felől, mint sérelemről, a' tek. tanács rögtön kérelem nyomán értesített: de a' dolgon mind ez ideig nincs javítás. Szegény jámbor közönség, mily hidegen veszik a' té-

mostoha sorsod állását! No ismét vétségbe estem; de semmi, mert maradtak még száz-nál is több ilyszínű tárgyak, melyek sorsunk mostoha állását tanúsítják, közlendők. — Még is még egyet minél rövidebben. A' mult napokban nagyon feszült figyelem gerjedett a' városiakban, hogy hadakozást láttunk, melynek alapja volt ez. Ezelőtt egy mészáros mester, ki legtehetősebbek közül egy volt, meghalálózván ez, testvérének gyermekeit illető három-cz számnál feljebb lévő szép nagy szántóföldeket néhány belső fekvő jószágokkal együtt felosztatlanul szinte 50 esztendeig használta, halála előtt tett végrendeletének 4-dik pontjában nőjének lelkére kötötte, hogy az ősieket kiadva, szerzeményének fele részében is őket részesítse: de az együgyű özvegy testvérének férje által gyenge eszének sarkából kimozdítatván, minden pénzzel tehető felkelhetőket férjének halála után töstént elkezdé idegeníteni, 's mintegy ötven hordó régi óborát, mitán a' föld regényes világánál egy csomó szekérrel felbillegette, — azokat Kolozsvárra útnak indította. Ezeket a' boldogultnak részén lévő sok gyermekekkel terhelt szegény atyafiak a' nemulásig türelemmel, de fájdalmasan nézték; azonban észrevették, hogy az elszállított sok szép vagyon után az öreg özvegy is elment, az üresen és mezíten hagyott jószágba a' vératyafiak szép esendesen békültek, 's ebbéli cselekedetök a' tek. tanács előtt oly viszársnak tetszett, hogy a' legstürgetőbb a' várnagynak két század katonalebocsátásért hivatalosan a' szék színéről felírni meghatározta. Az-alatt a' tanácskozó ház szegelyébe beállított ugynevezett manualis thecaból molyosodás alatt lévő hazai törvények eleget susogták: mi hozzánk tartozik előbb megítélni azt, hogy a' kijátszott vératyafiak mennyiben cselekedtek igazságosan, mennyiben nem; de biz azt senki sem hallottamég. Felíratra várta a' nép a' katonákat, nemely mint bizonyosra előre számolt, hogy ott hol most csendesség van, lesz valami; de a' dologba higgadtan méjjen belátó, okos felügyelő várnagy, magasabb helyről vár ilyszínű dologban rendeletet. Ezt látván a' tanács, a' megrendelés iránt a' kir. kormányshoz írt. Figyelmeztetés. Nem hogy embertársunkat, sőt még az ebeket sem jó szelidíthetetlen ingerült indulattal üldözöbe venni. — A' napokban egy jóigyekezetű szorgalmatos udvari tisztnek, ki a' faluban lévő kutyákat ritkítani igen szereti azon ürügy alatt, hogy kárttevők, midőn egyet hevesen agyon akart löni, fegyvere, bal keze nyelét szét hordván, miután K. Fejérvárra béhozott, orvosok javaslatából kezényele lecsontkíttatott. — Valyon a' mindég készen álló mostoha sors miféle kemény csapást tart készen azokra nézve, kiket üldözöbe vett embertársuk hirtelen halála sem békíthetvén-ki, nem szűnnek-meg gyámoltalan özvegyét neveletlen árváikkal együtt boszszuállásaik enyhítésére üldözéseikkel tovább sanyargatni?? — Egy szolgabírói és tanácsosi ürességbe jött hivatalnak bétöltése, ezek mellett főbírói választás várakozik a' hónap-utáni Simon és Judás napjára. — A' főbírói hivatalról városunkon különös hír száryal, 's meglehet hogy a' sok sebeseknek: Te hozzád kiáltunk Uram, könyörülj rajtunk! foháskodásaik, az önkényű dacz ellen szül valami jót és szükségest. E. K. I.

Magyarhoni megyei közlések.

Fejér megyének octob. 29 n tisztújítása volt, mely is ellenzék nélkül, esendesen, másfél óra alatt, felkiáltással, tiszta conservatív szellemben ment véghez. Eredménye következő: Alispánok: első Kandó József, második Zlinszky István. Jegyzők: fő- Csapó József, al- Szűcs Péter és Kennessey Kálmán. Főadószedő: Nagy Ignác. Főügyész: Cserna Károly. Főbírák: Szlu-

KÜLFÖLD.

ha Benedek, Hollósy Károly, Vicenty Ferencz. Várkapitány: Kovács Endre 'sat.

Szabolcs megye octob. 20-n kezdett rendkívüli közgyűlésében, a' közmunkák tárgyában kirendelt választmány működésének eredményét előterjesztette; melynek következtül, a' megye minden járásaiban végrehajtott öszveírásokból, a' gyalog és szekeres napszámok summázata kiszámíttatott, 's kitűzettek az útvonalok, mikre ezen erők a' jövő évben fordíttatni fognak, 's így a' közmunkákat tárgyzó törvény végrehajtására az előzmények megtétettek. Ezen közgyűlés leginkább magánügyek tárgyalása végett volt egybehíva, 's nagyobbára azok b' is végeztek. — Élénk vitául szolgált egy körülmény, mely szerint gr. Széchenyi István ő excija, midőn minap a' Tisza vize szabályozása ügyében ezen megyébe is eljött, a' megye börtöneit is megvizsgálta, hol egy öt lábnyi lyukban, hová világosság vagy éppen nem, vagy csak annyi hathat, minél egy sápadt fonnyadt arcot észrevehetni, a' bevitt gyertya fényénél meglátott egy rémet esdekelve napfény láthatásáért 's meg nem romlott lég szívhatásáért, mit már tíz hónap óta nélkülözött. Kétség kívül a' tisztelt gróf ezt nem hagyta szó nélkül.

Nyitra megye octob. 21-n tartott rendkívüli közgyűlésében a' P. H. szerint, egy nevezetes keblí tárgy volt szőnyegen, melyet a' mondott hírlap e'képp közöl. „T. E. szolgabíró, bizonyos ítéleteket hozván, azok ellen az alperes legfelsőbb helyre folyamodott, a' szolgabíró jelenti, miszerint nem igaz, hogy azon ítéletek hozva volnának, a' jelentés hitelesnek vétetik, mert eddig hivatalos jelentések e' megyében is hiteleseknek tartattak, 's a' tárgy megszűnik; mi történik nem sokára? Az alperes ismét folyamodik legfelsőbb helyre, 's a' kérdéses ítéletekkel támogatja folyamodását; a' szolgabíró ismét jelentést ad, 's a' mennyire előadatott, — mert ily jelentések a' közgyűléseken nem szoktak felolvasatni, — írásbeli hibát akar felállítani, 's jó erre ő Felsége nevében egy, abbéli ítéleteket feloldozó parancs, melynek azon kívül végső szavai ezek: „hivatalosan jelentette, hogy ezen perekben ítéletek mind azon ideig nem hozattak légyen, holott az eredeti periratok 's tulajdon kezével irt ítéletek tartalmából, ugyanazoknak azon évi Kisasszony hó 8-án, 's így ama jelentése előtt több hetekkel történt kelte kitűnnék, mint-hogy e' megyénk fennemlített terjesztéséhez zárt nyilatkozata T. E — nek e' részben mentességül semmiképp nem szolgálhatna, 's azon valótan jelentése által, nem csak e' megye hitelességét, hanem e' jelentés nyomán tett felírására kiadott kegy. kir. rendelmény tartalmát is kockáztatta volna; többször említett T. E. e' vakmerő tette miatt ő Felsége nevében szigoruan dorgándó.“ — A' legutóbbi tisztujítás előtt egy szolgabíró, éppen T. E — nak hivatali elődje ellen csupán vádak emeltettek, 's a' tisztviseléség egy közgyűlési nagy közönség előtt nyilatkozik, hogy azon vádolt szolgabíróval becsületérzésből szolgálni nem fog, 's a' vádolt szolgabíró hivatalából kilép; — most a' fennebbi kir. parancs e' szüret ideje alatti rendkívüli közgyűlés kis közönsége előtt felvételik és határozatlik, hogy az T. E. szolgabíróval közöltessék. Hja! kinek Krisztus a' barátja, idvezül.

Ausztria.

Bécs. A' császár és császárné ő Felségök, nyári lakásukat a' schönbruni kastélyban oda hagyván, octob. 31-n Bécsbe a' cs. udvarba visszatértek. — Császár ő Felsége octob. 18-n költ klmes kir. határozata által Páru r. Ernesztet bécsi lutheranus első papot és consistórium tanácsost, azon hitvallásnak superintendentensévé klmesen kinevezniméltóztatta.

Spanyolország. A' „Gaceta“ october 18-n megint 25 ujonnan kinevezett szenátor nevét közli, kik között több püspök van. A' senatus kiegészítésére még csak három tag kinevezése hiányzott. — Az irt napon Brunelli pápai nuncius a' spanyol kir. udvarnál, Madridba érkezett. — A' mint Barcelonából írják, Cataloniában ujra ingerültség mutatkozik, annak következtül hogy az ujoncz katonáknak illető ezredeikhez menése végrehajtatott. Ezért Geronában mozgalmak is kezdettek történni, miért főkapitány Breton october 14-n oda elment, és katonai erő ment utána Manresa, Igualada, Berga, Vich, 's több városokban lévő csapatok parancsolatot kaptak a' környékekbeli helységeket b'járni és a' lakosokat az engedelmség korlátai között tartani.

Nagybritannia. Közlebbi számunkban említettük, hogy a' krumpli-metely vagy rothadás Irlandban igen nyugtalanító alakban kezdett mutatkozni, a' mi természetesen alsóbb és felsőbb körökben igen nagy aggodalmat okoz. A' kormány úgy látszik, komolyan foglalkozik e' rosz megakadályoztatásával. Az írlandi lord-helytartó, titoknokja által Cork városa polgarmesteréhez intézett levélben azon biztosítás van kifejezve, hogy a' kormány darab időtől fogva az írlandi krumplitermes állapotjára fordította figyelmét, 's a' lord helytartó rendeltést tett minden vidékekben a' krumpli-metelynek a' legpontosabban végére járni, 's egyszersmind reménysége van, hogy a' termésnek csak egy része romlott-meg. — E' remény azonban nem valósult, mert azon metely nagy gondot és aggodalmat okozólag terjedett, 's legalább egy harmada a' termésnek egészen oda van. Az illető tiszthatóságok egyebiránt foglalkoznak eszközöket találni és próbákat tenni, a' szegény földnépet annyira sujtoló, sőt életet fenyegető metely tovább terjedését megakadályozni. Fermoyban a' szegénytörvény-felügyelők gyűlésében, hol az ideit krumplitermesbeli hiányt két harmadnál kevesebbre, de felénél többre számították — gr. Mountcashel indítványt tett, hogy a' lord-helytartóhoz rögtön felírás tétessék, ki abban a' fenyegető éhel-halásra, 's egyszersmind a' még is szüntelen nevedő krumpli-kivitelre figyelmeztessék, 's kéressék meg az utolsónak meggátolására hathatós rendszabályokhoz nyúlani. Az indítvány elfogadtatott, 's azon emlékirás egy biztosság által megkésztetett. Abban a' lord-helytartó felszólítatik fontolóra venni, nem lenne-e' óhajtható a' mostani körülmények között a' ki- és bevitelt szabályozó törvényeket módosítani, 's a' gabonának pálinka-főzésre használatát megakadályozni? — A' „Globe“ szerint, Peel valószággal a' gabonatorvények változtatására hajlandó lenne, 's nevezetesen a' gabona árához képest lejjebb szálló vagy feljebb hágó gabonavám helyébe egy kisebb, de állandó vámot szándékozik a' parlament előtt indítványozni. E' meggyőződés, újabb tudósítások szerint az angol közönségben mindinkább terjed, 's a' hírlapi sajtó is azonüggyel sokat foglalkozik. — Ugyancsak a' „Globe“ hírleli, hogy Stanley, a' gyarmatiminiszter, a' kabinetből nem sokára kilépend, mivel Peellel sem egyezhetik, de hivatala folytatásával is átalános ocsárlást érdemelt. — Egy jeles és emberszerető angol nő, mistress Fry, ki életét és munkásságát azon nemes célnak szentelte, hogy a' fogházakat 's a' rabok erkölcsi állapotját javítsa, azért temérdek áldozatokat tett, 's vagyona legnagyobb részét az említett szándékból honában és külföldön tett utazásokra fordítá — e' ritka derék asszony hosszabb ideig tartó betegség után oct. 14-n meghalt. — — Belfastban oct. 17-n lord Roden elnöklete alatt tartott órá-

niai gyűlésben határozattá lett, „a' britániai birodalombeli protestánsokhoz egy felhívást intézni.“ Ez oklevél, mint írják, felette fontos; — abban előszámláltatnak azon súlyos és leverő csapások, miket Irlandban a' protestáns párt Peel kormányzása által szenvedett. Különösen kiemeltetik abban, hogy a' mostani kabinet milyen sokkal tartozik az írlandi-protestáns pártnak, annak mennyire lekötöztette, 's még is milyen háládatlanul bánt azal, 's különösen Peel azon elveket képviselni és védni elmúlatta, melyeknek erőteljes gyámolítását éppen tőle lehetett volna várni. — Manchesterben october második hetében a' dolgozók népes gyűlése tartatott — minde-nik gyárnak két követje jelent-meg, még pedig oly célból, miszerint lord Ashley szájából halljuk, hogy a' parlament közlebbi ülésében a' dolgozó idő megrövidítésére mi-csoda módott szándékozik követni. A' nevezett lord megjegyezte előbb, hogy a' közlebbi ülésben nem tartotta tanácsosnak a' dolgozó idő megrövidítését tárgyzó billt terjesztetni a' parlament elibe, mivel azt a' ház azelőtti ülésében visszavetette, 's továbbá minden pártok azon meggyőződésben vannak, hogy a' javított gyári-actának teljes időt kell engedni, miszerint annak célirányos voltáról vagy ellenkezőjéről itélni lehessen. Ide járul még az is, hogy az utolsó ülésben az alsóház a' vasúti-üggyel sokkal inkább el vala foglalva, mint sem e' dolgot komoly figyelemre vehette volna, 's maga is egy ilyen bill gyámolítására szükséges kérelemlevelek híjjával volt. — De nem szándékozik a' következő ülést is ilyformán töltetni-el. De mivel előreláthatólag a' vasúti-kérdés a' jövő ülésben még több időt elveend mint a' közlebbi multban, szónok úgy vélekedik, hogy azt megelőzni kellene, 's mindjárt azon ülés elő estvéjén engedelmet kell kérni, egy a' gyárokbeli dolgozó idő megrövidítését tárgyzó bill előterjesztésére. Ha a' dolgozó népség e' részben vele egy értelemben lenne, akkor örömmel nyilvánítja hajlandóságát tehetsége szerint annak javára munkálni. A' közvélemény ez idő-közben kedvező változást szenvedett; több parlamenti tagok nem idegenek többé a' dolgozó-idő megrövidítésétől, 's azon próbák miket Prestonban Gardner gyárában, mint szintén más gyárokból is tettek, tökéletesen fogatosak valának. Végül Ashley tanácslá hallgatóinak a' fennforgó ügyet agitatio útján is előmozdítani. Több szónokok utána kiereszkedtek azon hasznokra, melyek a' dolgozó idő rövidítéséből származandnak. — Ugyan csak lord Ashley — ki egyebiránt a' conservatív párt tagja — közlebből küldő-ihez, Dorset megye választóihoz intézett levélben kimondja, hogy a' gabonatorvények sorsa eldöntve van, 's a' parlamentbeli mind két párt vezetői nem idegenek azokat bizonyos b'következő esetben eltörölni. Most nincs több helye e' kérdésnek politikai tekintetben okos vagy nem okos voltáról vitatkozni, de arról kell gondolkozni, hogy a' lökés hatalmát megtörni miképp lehessen. Ezen törvények hirtelen eltörlése ártalmas lenne, de lassankénti megszüntetésök kevesebb kárt okozna. Most még a' földmivelők kezében van feltételeket szabni, mi darab idő mulva többé tán nem lenne. — Montgomery Martin, Hongkong szigeten és gyarmaton volt kincstárnok, Chinából közlebből Londonba érkezett. Utazása célja a' kormányt meggyőzni arról, hogy Csuzán szigetét, melyet az angoloknak nem sokára odahagyni kell, jó lenne alkudozás útján megszerezni, annál inkább, mert félmi lehet, hogy a' francziák azt magokéva tenni el nem mulatják. (Ez érdekes tárgy bővebb felvilágosítása következik.) — Skotzia keleti partjain october közepe táján, öt napig tartó borzasztó zivatar a' tengeren mint szárazon sok kárt tett, több hajó elsüllyedett.

Franciaország. Marseille-be érkezett tudósítások szerint Bugeaud tábornagy „Pharamond” gőzösen oct. 15-kén délután Algirba megérkezett, midőn ágyudörgések közt a parton katonai és polgári tisztaságok fogadták. — A zendülés mint látszik, Oran tartományban nagyobb kiterjedést kapott. — Lamoricière tábornoknak oct. 12-kén 's a következő három napon a pártosokkal heves viadala volt. Abd-el-Kader 2000 lovasal azt nézte, 's 13-kán midőn látta egy szoros útnak a francziák által elfoglalását, szaladásnak vette a dolgot. — Chinából oct. 12-kéről érkezett tudósítások szerint a tavaly oct. 24-kén azon birodalom és Franciaország között aláírt kereskedési-alku jóváhagyott oklevelei aug. 25-kén kicseréltek. — Nem kételkednek, hogy Soult csak elnök-miniszternek marad: a haditárczát ellenben leteszi.

Németalföld. A király oct. 20-kán a közönséges rendek ülését egy beszéddel kinyitotta, melyet közölni fogunk. Következőleg Bruce a második kamara elnökévé kineveztetett.

Törökbirodalom. A smyrnai hírlapban kijött bajruti levél vége. September közepén ide (t. i. Bajrutba) megérkezett egy hadi-gőzösen a konstantinápolyi francia követség titoknoka marquis Contades. Küldetése czéljáról semmi bizonyost nem lehet hallani, de van ok azt hinni, hogy az Abej klastromi eseményeket, valamint druzus sheich vagy főnök Ahmed-Abu-Naket-et tárgyazza: ez utolsó t. i. azzal vádoltatik, hogy a druzok és maroniták közötti utolsó viadalban egy kathol. papot, pater Károlyt, a mondott klastromból megölt. Az utolsót illető ítélet a közelebbi mult héten mondatott ki és Abu-Naket, több mint ötven keresztyén bizonyására, kik azt vallották, hogy pater Károly meggyilkolása után négy órával érkezett a faluba, ártatlannak nyilvánítva szabadon bocsátott. A francia consul, ki több versen felszólított, a perfolyamán jelen lenni, arra újabb óvásokkal felelt, és nem szünt-meg a sheich fejét kérni mint elégtételt az Abejben elkövetett gonoszságért. Mind e körülmények a közönség figyelmét nagy mértékben felkeltették. — Jelenleg Bajrut kikötőjében nyolcz hadi-hajó van: egy angol fregatt, egy francia fregatt és brigg, egy ausztriai brigg 's egy török fregatt, corvett, brigg 's egy gőzös. — Itt következik Shekib Efendinek fennebb említett, 's a Bajrutban lévő európai consulokhoz sep. 23-kán intézett jegyzéke: „Consulur! Van szerencsém önt értesíteni, hogy a szultán ő fennsége, az én kegyelmes uralkodóm a libanon-hegy kormányzati rendszere javítása tekintetéből, azon hegy vidékének lecsendesítése fontos küldetésével engemet bizott-meg. Mivel lehetséges, hogy míg én az ezt illető határozatok végrehajtásával foglalkozom, a lakosok ellenséges érzéseket nyilvánítandnak, 's fennsleges uralkodóm jó akaratot tanúsító szándékának ellenezegüljenek: akkor világos, hogy az ok megzabolázásáért és rendre térítéséért a török tisztviselők és nagy-

úri seregkénytelenek lennének erőhatalomhoz nyulni, 's hogy annak következtül az egész hegy darab ideig lázadás fészkevé lehetne 's a háboru Libanon minden pontjain kiüthetne. Mivel attól tartok, hogy a fényes Portával barátságban lévő hatalmasságok alattvalói sértéseknek és méltatlan bánásnak lehetnének kitéve, 's az abból eredő kedvetlen következtéseknek elejét kívánám venni, sietek consul ur, önt hivatalosan értesíteni, hogy e jelen írásom napjától számítva, tíz napi idő engedtetett, mi alatt ön mind azon hazafi társait, kik most a hegyben vannak, visszahívassa, 's nekik egyszersmind kötelességökhöz tehesse, a várost addig el nem hagyni, míg szerencsém nem leend önt arról egy más hivatalos jegyzék által újra értesíteni. Mivel a kiszabott idő után senki sem leend jogosítva panaszkodni, vagy szenvedett kára megtérítését kívánni, consul ur! ön kéri, hogy egy is alattvalók közzül, a fennemlített idő eltelése után a hegyben ne maradjon. Fogadja-el ön kitünő nagyrabecsülésem biztosítását. Shekib. — A „Journal de Constantinople” oct. 11-kén a szyriai ügyekről ezeket írja: „A Bajrutból jött utolsó tudósítások a Portánál lévő francia követséget igen nagy munkásságba hozták, 's egy pillanatig a diplomáciai viszonyok komoly megháborítását lehetett félni. Azon rendszabály, melyet Shekib Efendi ő exczja a hegyben megtelepedett idegenekre nézve tett, Konstantinápolyban eddig csak ellenkező tudósításokból volt ismeretes, de elég volt arra, hogy oly színe legyen, mintha a kötések azáltal megsértve lennének 's a fényes Porta báró Bourqueney ő exczja felszólalása következtül, annak legottan oly magyarázatot adott, mely a Libanon hegyén szükséges bánásmód sinórmértéke legyen, 's minden támadható panaszok okát eltávolítsa. A fényes Porta ez alkalommal bebizonyította, hogy az alkukban gyökerező jogok iránti tisztelettel viseltetik, valamint békés és engedelkeny szelleme van minden iránt, mi a népjogi viszonyokat érdekli. Mint mondják, Shekib Efendihez parancsolat küldetett, mely kötelességévé teszi, a pater Károly gyilkosa elleni pert újra kezdeni, valamint Abej és Szolima klastromok kártérítéséről gondoskodni.” — Ha e tudósítás igaz, úgy a francia követség befolyása a Portánál alkalmas erős alapon áll. — Konstantinápolyból october 23-káról jött újabb tudósítások szerint, Reshid pasa a Porta követje Párizsban, külső-miniszterre neveztetett, helyébe mint követ Párizsba megyen Szárim Efendi, eddig követ a londoni kir. udvarnál, 's végre ez utóbbi udvarhoz követé neveztetett a most Szýriában lévő Shekib Efendi, eddig külső-miniszter.

Egyiptom. Alexandriából oct. 13-ról írják, hogy alkirály Mehemed-Ali azon hónap 4-kén Kairoba elindult, hová 7-kén érkezett-meg. Nem sokára végrehajtva leend ő fennsége legkisebb leányának Kiamil pasával egybekelése, mely alkalommal hét nap alatt nagy innepélyek leendének, a meny-

aszszony kiházásitására temérdek öszveg fordított. Az alkirály, mint mondják, azon szándékát nyilvánította, hogy a subra-i palotát lerontja, 's annak helyébe egy újat és nagyszerűt fog következtül számára építtetni. — A folyó évben, midőn legalább Európában majd minden tartomány nagy ésszézt és vízáradásokat szenvedett, Egyiptomban a folyó Nilus kiöntése, melytől függ a tartomány termékenysége, a kívántató mértéket el nem érte, 's a mi több árkaiba idő előtt viszszatért; ez méltó aggodalmat támasztott a jövő esztendei aratásra nézve is, mert a művelés alatti földeknek csak egy része ázott-meg, jelesen Felsőegyiptomban a mezők nagy része öntözetlen maradt. — A marhadög, mely nem régen itt nagy pusztítást vitt-véghez, 's egészen soha sem szünt-meg, újra nagyobb erőre kapott, mi ha ilyen mértékben talál terjedni, az országra nézve leg-súlyosabb csapás leend. A kormány, mely baromvásárlásra temérdek pénzt adott-ki, e költséget másodsor nem állhatná-ki. — Az a hír kereng, mintha a kormány a gabonakivittelt megtiltani akarná. — Az egészségi állapot egyebiránt egész Egyiptomban igen kedvező: egész év tölt-el, — mi valóban nagy ritkaság — mióta egy dőghaláli eset sem fordult-elő. — Oct. 8-kán érkezett Triestből Alexandriába „Imperatore” gőzös hat nap alatt; ez mivel a bombay-i posta oda megérkezett, nem sokára visszazaindul Triestbe, 's rajta megyen az ismeretes Waghorn, ki Indiából hivatalos tudósításokkal Németországon, Belgiumon keresztül Angliába siet, 's azt kívánja megmutatni, hogy ez út rövidebb mint az eddigi Franciaországon keresztül.

Madagaszkár. Említettük közelebbről, hogy a francziák és angolok a Keletáfrika partjától nem messze eső Madagaszkár szigetén is egyesített hadierővel munkálódtak. A szigetnek most Rannavalo nevű királynéja van, ki a leírás szerint valóságos szörnyeteg. Nem csak hogy a keresztyén honosítottakat kegyetlenül üldözte, de az idegen kereskedőkre nézve is azon parancsolatot adta-ki, hogy vagy honosítsák magukat, miáltal könnyen rabszolgaságba eshetnek, vagy rövid idő alatt vagyonukat eladván, a szigetről költözzenek-ki. E hírhallására Mauritius angol sziget kormányzója egy corvettet küldött a szigethez, melynek kapitánya Tamatave kikötőjében két francia hadihajót talált. Az angol hajó jun. 12-kén érkezett oda, 's miután egy értekezéssel semmi sikere nem lett, jun. 15-kén 350 legényt, kik közt 100 francia katona volt, a partra kiszállítottak, 's egy a mondott helység mellett lévő erősséget lődöztetni kezdetek, annak külső részét el is foglalták, de annak belső része, vagy a tulajdonképeni erősség alól kénytelenek voltak, miután több emberök elhullott, 's így vesztéssel magukat visszahúzni. Más nap azonban új kiszállást próbáltak, midőn több a szigetre telepedett európai lakosokat a hajókra felvettek, 's a part egy darabját tüzzel és vassal pusztították. —

T Á R C Z A.

Nemzeti színház Kolozsvárt. Nov. 6-kán adatott „Egy színész élete” francia jeles dráma. 8-kán „Alvajáró” nagy daljáték 3 felvonásban, minek előadása most sikerült. 9-kén „Házasság dobszónál” sok érdekléssel bíró francia izlésű darab. Mindenik előadáson nézők elég számosan valának, kivéven, hogy a daljáték alatt a karzatot üresnek láttuk; mely éppen azért ma-

gát csendesen viselte. Sajnos azon nyilvánítás, hogy a színházi csendességnek szinte csak ez a biztosítéka van.

Beszéd, melyet a dézsi kisdédóvó tőkéje gyarapítására adott 's női munkák kijátszásával párosított tánczvigalom alkalmával sors-húzás előtt elmondott sárospataki Pataki Ferencz. — Tisztelt gyűlekezet! Fel-

kelt a kor szelleme, mint egy szárnyrázta hatalmas sas, lerázván magáról az idő viharait, 's útnak indult merész törekvéssel egy magasztos, egy szent cél felé, mely vezér-lő csillagként tündökle előtte, 's melynek neve: Nemzetböldögítés. Felkelt mondom hatalmas szózatával, felébreszté a hoszszu álom méla szenderében merülteket, 's szárnycsattogatására megrendült a föld és ri-

adja: Minden embert nevelni kell. És e szót felgyújtja az ész villámai az előítéletek sötét fellegeiben és megilleti a szív húrjait, mint szellő a hárfaét. Megzendült az égi dal 's a szellem az örömríadás viszhangzásában édes kőbe merült. — Idők teltek, a földön mozgalom ébredt a nevelés ügye körül, 's dús eredmény jutalmazta a mozgalmakat. De az ember soha sem érti-meg valódiilag a jó szellem sugallatát; nem ott kezd a nevelést, hol kell; elmellőzi a gyermekkor első éveit, és a szellem mély gondokba merült, elkomorult 's újra megrebegteti szárnyait, leszáll a földre, felölt egy elhagyatott állapotban lévő bágyadt tekintetű szegény kisdedit a rendetlenül elszórt gyermekeseregéből, 's egy kellemes ligetnek vevé útját, letevé kertjébe 's megnépesíti azt játszótársakkal, 's közöttök tölti idejét, velők enyelge, beszélgete hozzájok alkalmazott 's mégis tanuságos modorban, hogy nem sokára kedvence helyévé lett a kicsiny csoportnak. — Majd eljött a nevelés szelleme ujonczokat keresni; de nem látta itt szennyest külsőit, állatias szilaj, vagy aljasan dévaj vadtekinetű lényeket, hanem gyermekeket, kiknek szemökből az ön becsérzet és kedv sugára ragyog, arcukon az egészség rózsája 's ártatlanság liloma virul, kik örömmel üdvözlik 's szívesen szölitják-le játékokbani részvételre. — Észreveszi játék közben, hogy a kisdedek lelki állapota külsőjökhez mindenben egyenlő, annyi alapját az erkölcsi önérzetnek; annyi nyilatkozatát apróbb erényeknek; előkészületeket szerény ismeretekre talál itt, hogy alig tudá korlátozni bamulását. És előn ismerve a kisdedóvást üdvössége. Igen, az apró kisdedeket kell megóvni testi veszélytől, lelki mételetől, — az apró kisdedekbe kell csepegtetni az erkölcsiség érzetét, azokat kell elkészíteni korukhoz mért előismeretekre, még pedig azon időszakban melyben gyengéd szívök viasként minden benyomásnak elfogadására hajlandó, mert minden megmentett gyermekkel egy tagot nyerünk az emberiségnek, egy polgárt a honnak, egy lelket a mennynek. — Felül a gyermek az életsajkára, kitarja keblét a szeleknek, a nap tisztán ragyog felette; de majd a szellőből vihar, a viharból orkán lesz; hullámok csapkodják a sajkat, a nap felhőkbe borul, a láthatár elsötétül, 's sziklába ütődik a sajka, ha az ész és erkölcs világa nem vezérli. — Megérték sokan a korszellem szözatát, hogy leginkább a testileg, lelkileg szegény elhanyagolt 's hagyatott állapotban lévő kisdedeket, a szegény nyomorult nép magzatait kell testi lelki ápolásra felölelni, — hisz jól tudhatjátok: hogy a népnevelés ügye mily nagy befolyással van a hon boldogságára. — A tömegben a népben van az anyagi erő, 's ha ez rossz irányban működik, 's szilaj vadságban, durva nyerseségekben, embertelen indulatokban, aljas erkölcselenségben tör-ki: minden bizonynyal romlásnak indul a nemzet, elpusztul a hon, 's a nevelés szelleme újabb 's tágasb körben kezde működni. — Elhatott a szözat kicsiny honunkba, később megyénkbe, viszhangra talált a férfiak lelkében, 's kik megérték a cél magasztosságát, buzgón munkáltak az ügy előmozdításán, 's magánosok úgy mint testületek szép öszveggel járultak a városunkban építendő megyei példány kisdedóvoda tökéje gyarapítására. — Fájdalom, még sokan vagynak nálunk is, kiket a cél hasznossága iránt a legvastagabb előítéletek köde homályban tart, kik a kisdedóvást eszméjével tökéletesen megbarátkozni nem tudnak; de van okunk remélni, hogy rövid időn a jó következés 's üdvös siker fogja előtök is a kételkedés homályát

eloszlatni, 's az ügyet a maga napfény tisztaságában előállítani, 's ekkor bizonynyal részökről sem fog hijányzani a tiszta részvét 's nemes buzgalom. — Tovább a lelkes műkedvelő társaság játsza színműveket, hogy a kisdedek majd egy való életet játszassanak keresztül. — Megrezzentek a részvét húrjai gyengédszívű hölgyeink keblében is; mert hiszen a szent ügy pártolása leginkább azon gyengéd hölgyeket illeti, kiknek kezei közt a legszegényebb gyermeknek ápolása legjobban sikerülhet, kik természetöknél fogva, minden szenvedésre, minden bajra, a fájdalom eltűrésére 's részvételre buzditó szent sugallatra legalkalmasabbak 's megkezdék az ügy körüli teendőik sorozatát, midőn becses kézmunkájokat ajadékozák sorshúzás útján kiállításra. — A szép műveken felcsilámló gyöngyöket képzetem tükörében részvét könnyeinek látom, melylyel egy költőként, minden nő egy királynét ér-fel, a veres selymen és bársonyon szívetek szent érzelme festékét, az előmlő fényen a lelkesség és nemzetiség gyémánt ragyogását. És hálául mit mondjak néktek, nevében minden ügybarátoknak? — Egy magyar költő azt mondja, hogy nem érez, a ki érez szavakkal kimondhatót, és a költőnek igaza van, a kicsiny csermely zajongva csörtet-le a berezekben, míg a mély tenger csendesen hallgat; sem hálára, sem lelkesítő szóra nincs szükségtek, nem ti valatok-e első e honban? — 'S ez nekünk edes büszkeségünk. Kiknek gyengéd tagjait először fedé honi kelme, nem ti pártoljátok-e aránylag leginkább a nemzetiséget? Jutalmaztokat az önérzetben fogjátok feltalálni, 's azon szellemesökben, mit a kor 's nemzetiség szelleme nyom homlokotokra, 's azon dús eredményben, mely részvételeket követi. És mit mondjak végre néktek, kik itt körültem álltok? jól tudom, hogy nem vigalom és nyereségvágy, hanem az ügy szentsége iránti buzgalom gyűjte-ide; mégis kívánom, hogy a szerencse angyala lebegjen felettetek. Örizzettek erekllyel ént a nyert műveket, mint egy elerendő magasztos cél emléket, 's valahányszor látjátok, velem 's egy költőnkkel így kiáltatok:

Éljen minden honleány,
Ki e bús hazát,
Mint szelid repkény a csert
Ügy öleli-át.
Érte él és érte hal,
Hogy ha halni kell,
És még haldokolva is
Hon nyelvén lehell.
Hangos éljént szép hazánk
Szebb leányinak,
Kik szentebben érzeni
Megtanultanak.
Kiknek tiszta keblökön
Mint egy istenség,
Szépre jóra gyuladó
Szellemszíkra ég.

Közli egy ügybarát.

Nyiltlevél Vizaknáról. Te-kintetes szerkesztő úr! Bár Nagyenyeden, vagy egyebütt legyek, kegyed- és hírlapjáról el nem felejtkezem; mert bár mit is mondjanak az elfogultak 's ezek vastag koponyájú viszhangjai: az, a józanon korszerű mozgalmaknak mindég tárva áll, 's az azokról híreket szívesen tudtára adja az olvasó közönségnek. — Oct. 5-kén estve Vizaknára értek, 's mint részeges a korcsmát, üresfejú suhanczaink, honunk nagy reményei, a kávéházat: én is egészségemben gyengélkedő, legelőbb az ottani érdemes és jeles tappintatu kamarai orvost tudakolám. De kiktől megtudandó valek, hihetőleg azért, mert egészségesek voltak, ily választ nyerek: „Hagyjuk a doctort, menjünk színházba;” 's én

balga fejem! ki nem tudom, a mű-elvezetett szeretem-e inkább vagy egészségemet, szót fogadék. Alig érek a színházajtóba 's látam egy színlapról, miként a vizaknai műkedvelő társaság a királybíró vendéglő 2-dik emeletében (értsed a kakasútló) Szigligeti 3 felvonásos Rózsájával akar kedveskedni a helybeli közönségnek, viszont az ottani iskola számára, minek is már harmad ízben áldozának. De végig sem olvashatam a színlapot, 's a velem bizodalmas viszonyban álló pénzbészéd ezen szavaira: Vesd ki ma azt a húszast, ne sugörgasd anynyit, — felmenék 's észlelem, miként noha a helybeli jeles családok, sőt Alsófejérből is a kisenyedi, pókafalvi és balázsfalvi járás érdemes képviselőik által megjelentek. Igen népes a néző közönség nem volt, 's ez oka, hogy annyi pénz sem gyűlt-be, mint első alkalommal. Mi az előadást illeti: a közönség tetszését megnyerőleg játszottak mindnyáján. De kiemelendők a férfiak közül Babel szerepét vivő Koronka, a kocsis szerepét vivő Doláis (kincstári irnokok) és ország szerepében felsőfejéri táblabíró Bereczki, ki nem régen a színpályát megizelítette volt. Öltöny és színdisznimény sokkal feltűnőbb volt, mint első alkalommal. A 2-dik előadáson a perek csigaszekere hajtása miatt meg nem jelenhettem. Mi a nőket illeti, mind izletes öltözködésök, mind meglegedés koszoruzta előadásuk által feltűnők voltak, Rózsa és két barátja épp úgy, mint a vendéglőnő. 'S itt egy parányi kitérés a világ folyamát aggály és remény között nézdelő keblelem megnyugtására. Ha színpadon felkent művésznöket pillantunk-meg, vért buzogató kéjes tagjártatásuk, szivgyilkoló pillanataik erőteljes 's az események és kedélyek párhuzamos változtatásával egy léptet tartó hangok elragadják az embert, 's teli tölti a mennyeivel legközelebbi rokonságban álló művelvezettel, 's pedig ez csak a színpadon van így, — erről lelépve pedig a hűség, türelem 's több női rények ábrándos papnéi, kéjhölgyek, kiktől undorral kell elfordulni a romlatlan kebelnek, látva, hogy életök merő gőnyirata keblök hevének. És ha tisztos családok reménydús csemetéit látjuk színpadon, kiknek tán minden vétök az életben egy gyakorlatlanság és bátortalanság miatt el nem talált hang, mosoly, nagy hajlongás, azoktól nem tud hevílni a sokaság, — pedig ilyenkor kell hevílni ám! 's hevílni is az ép kebel; ki öszszetevén éltök szende folyamát művésznői szerepökkel, a kettő közt a legszebb öszhangot találja, 's ezen öszhangban azon magas hazafi örömet és reményvágyat látja felbuzogni: Vajha a színi pályának egy új korszaka viradna, 's annak rózsakapuját az ártatlanság égből szállt galambjai nyitnák-meg, fonát a becsület felkentjei szönek tovább, 's az erkölcs istennői koszoruznák-meg; mert ekkor leszállná ég a földre 's lenne erkölcs és elv szakadatlan iskolája a nemzeti színpad. Ily magasztos éremények emelék lelkemet 3 diszes család 4 reménydús leányinak azon esti módos magaviseletök szemléletén. Éljenek! De tarka a világ, nemde? Uraim, aszszonyaim! 's ha lenne, ki móka adat felmerülésére leselkedne, szolgálunk egygyel azoknak is. — T. J. egy apród (kincstári irnokocská) Sz—yi noha csak három négy szóból álla szerepe, játék kezdete előtt egykori tanulótlársának így nyilatkozott: „Faj Istenem! mint félek, hogy belesülök szerepembe; mert most állók elébb színpadra.” — Ezekután míg vagy komoly, vagy időtöltő soraim által, akár meglehet, nem soká személyesen is találkozhatnánk, magamat ajánlva, maradok tisztelője. Szív-buvar